

Beleidsnotitie
capaciteit Algemene Begraafplaats
Longway West-Terschelling

Vastgesteld door de gemeenteraad
d.d. 27 november 2012

Inhoudsopgave

| | |
|--|---------|
| Inleiding. | Blz. 1 |
| Voorgestelde werkwijze. | Blz. 2 |
| Graven die aan de gemeente toebehoren en waarvan de grafrusttermijn is verstreken. | Blz. 2 |
| Graven die zijn uitgegeven op het oudste gedeelte van de Begraafplaats. | Blz. 3 |
| Rechten ten aanzien van de uitgegeven graven | Blz. 3 |
| Inventarisatie, naspeuringen communicatie met rechthebbenden of nabestaanden. | Blz. 4 |
| Grafmonumenten. | Blz. 6 |
| Instandhouding van historische graven | Blz. 7 |
| Opnieuw gebruiken van grafruimte. | Blz. 7 |
| Communicatie. | Blz. 8 |
| Kosten. | Blz. 9. |

Beleidsnotitie capaciteit Algemene Begraafplaats Longway West-Terschelling

Inleiding

De gemeente Terschelling is houder van een tweetal algemene begraafplaatsen op West-Terschelling, de "oude" begraafplaats aan de Schoolstraat en de "nieuwe" begraafplaats aan de Longway.

In 1997 heeft het gemeentebestuur een beleidsnotitie over het begraven op deze begraafplaatsen vastgesteld en in 2004 is er een Toekomstplan begraafplaatsen opgesteld.

Als uitvloeisel daarvan is er ook in 2004 een nieuwe beheerverordening vastgesteld. In de notities is destijds gewezen op de eindigheid van de capaciteit van de begraafplaatsen en de noodzaak om bestaande graven opnieuw te gaan gebruiken.

Op de oude begraafplaats worden geen nieuwe graven uitgegeven. Er vinden op deze begraafplaats wel begravingen plaats. Dan gaat het echter om het schudden van bestaande graven veelal ten behoeve van de begraving van later overleden nabestaanden. Dit vindt heden ten dage nog plaats en zo voorziet de oude begraafplaats nog in beperkte mate in grafruimte.

De laatste jaren werd een inschatting gemaakt tot wanneer er nog nieuwe graven kunnen worden uitgegeven op de begraafplaats aan de Longway.

Geconstateerd wordt dat de grafuitgifte de laatste tijd is toegenomen. Er zijn nu nog zo'n 25 graven beschikbaar en met wat creativiteit zouden er nog zo'n 20 gecreëerd kunnen worden. Met die capaciteit zou je wellicht nog een jaar of twee vooruit kunnen. Het aantal begravingen op de algemene begraafplaatsen bedraagt 15 à 20 per jaar, waarvoor voor een deel bestaande graven kunnen worden gebruikt.

Dit maakt dat het noodzakelijk is om nieuwe grafcapaciteit tot stand te brengen.

Het doel van deze notitie kan daarmee worden omschreven als het op een zorgvuldige wijze komen tot hergebruik van bestaande grafruimte op de begraafplaatsen waarvan de gemeente houder is.

Nieuwe ruimte om graven uit te geven, buiten de twee begraafplaatsen, is niet voorhanden. Ruimte zal daarom moeten worden gevonden op de bestaande begraafplaatsen. Dergelijke ruimte kan feitelijk slechts op twee manieren worden gevonden:

- Door een bestaand graf te schudden (met toestemming van de rechthebbende)
- Door een bestaand graf te ruimen en voor nieuwe uitgifte gereed te maken (met toestemming van de rechthebbende)

Het college is van oordeel dat het creëren van nieuwe grafruimte door hergebruik thans ter hand moet worden genomen en dat de inzet eerst op de nieuwe begraafplaats aan de Longway moet worden gericht.

Dat wil niet zeggen dat de mogelijkheden op de oude begraafplaats aan de Schoolstraat niet moeten worden onderzocht. Het historische karakter van deze begraafplaats maakt echter dat er op die plek ook andere afwegingsfacetten meespelen die meer tijd vragen terwijl er nu de noodzaak is om voor de periode vanaf 2014 daadwerkelijk capaciteit beschikbaar te hebben. Daarom wordt nu eerst gekeken naar het creëren van ruimte op de nieuwe begraafplaats. Daarbij moeten we bedenken dat vrijwel alle graven op de begraafplaats aan de Longway voor onbepaalde tijd zijn uitgegeven. De gemeente kan niet zondermeer na het verstrijken van de grafrustperiode over de graven beschikken. Het vraagt een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering om tot nieuwe grafruimte te komen.

Graven die op basis van de nieuwe beheersverordening zijn uitgegeven zijn wel voor bepaalde tijd uitgegeven. Op termijn zal dit tot een betere beheersstrategie leiden.

Voorgestelde werkwijze.

De stappen die het college in vervolg op het vorenstaande wil gaan zetten zijn de volgende:

Een inventarisatie maken van de graven die aan de gemeente toebehoren waarvan de grafrust-termijn (tenminste 10 jaren) is verstreken, dat zijn in het algemeen graven van onbekenden, drenkelingen die op de algemene begraafplaats zijn begraven.

De gemeente zet er op in dat voor de resten van deze overledenen elders op de begraafplaats een nieuwe plek kan worden gevonden waar herbegraving mogelijk is.

De aldus verkregen grafruimte wordt toegevoegd aan de capaciteit tot 2013 -2014.

Voor de periode na 2014, een plan van aanpak en van uitvoering maken ten aanzien van het oudste gedeelte van de begraafplaats. Uitgangspunt daarin is aan te vangen met de graven waarin de laatst bijzetting heeft plaats gehad in de periode van 1948 t/m 1960 . Vooralsnog een indicatie, e.e.a. hangt samen met de capaciteit die aldus gewonnen kan worden en de periode waarvoor er dan grafruimte beschikbaar is.

Een dergelijk plan van aanpak zal de nodige tijd en inzet van medewerkers gaan vragen maar is noodzakelijk om tot een zorgvuldige aanpak te kunnen komen.

Vanaf 2013 dienen middelen gereserveerd te worden voor zowel de administratieve inzet als de uitvoering van werkzaamheden op de begraafplaats.

Hierbij moet ondermeer worden gedacht aan:

- het plan van aanpak/uitvoeringsplan,
- naspeuringen/communicatie met rechthebbenden, nabestaanden,
- inventarisatie,
- communicatie,
- registratie (Geautomatiseerde beheersregistratie)
- in- en externe inzet ruiming, herinrichting, herbegravingen.

In het vervolg van deze notitie wordt op de bovenstaande punten ingegaan. Hiermee wordt tevens inhoud gegeven aan het plan van aanpak als boven vermeld.

1. De graven die aan de gemeente toebehoren en waarvan de grafrusttermijn is verstreken.

Inventarisatie op de begraafplaats Longway leert dat er 16 graven op de begraafplaats Longway aanwezig zijn die aan de gemeente toebehoren.

Het gaat om de grafnummers :

O1, O2, O3, O4, O5, O5a, O5b, P20, Q26, Q27, Q28, Q29, Q30, Q31, T9 en AF47.

In alle gevallen gaat het om overledenen die onbekend zijn gebleven.

De laatste bijzetting in een algemeen gemeentelijk graf heeft plaats gevonden in het jaar 1980. De wettelijk grafrust termijn (art 31 lid 2 van de Wet op de Lijkbezorging) bedraagt 10 jaar. Nagegaan zal worden of een mogelijk tot herbegraving kan worden gemaakt op de Militaire Begraafplaats. Hierover is inmiddels overeenstemming bereikt met de oorlogsgravenstichting. De werkzaamheden bestaan uit.

- Het aanwijzen van een locatie voor herbegraving.
- Het inrichten de nieuwe locatie waarbij wordt ingezet op afzonderlijke herbegraving van de resten ter wille van mogelijk onvoorzien DNA onderzoek.
- Verwijderen van de grafbedekking van de bestaande graven.
- Het ruimen van de bestaande graven

- Herbegraven van de stoffelijke resten op de nieuwe locatie.
- Het afwerken van de geruimde graven.
- Afwerken van de nieuwe graven en plaatsen van een gedenkteken.

Communicatie/informatie is bij het ruimen van graven als de onderhavige wel een aandachtspunt. De graven horen aan de gemeente toe. Vanuit een ethisch oogpunt is het toch wenselijk dat de gemeente voorgenomen ruimingswerkzaamheden aan algemene graven bekend maakt. Mensen die de begraafplaats bezoeken moeten niet onaangenaam verrast worden door het feit dat er op enig moment graven, die men kende of waar men toch eens bij stil stond, niet meer zijn. Omdat de gemeente eigenaar is van bedoelde graven kon in 2011 inmiddels aan dit onderdeel, inclusief de communicatie daarover uitvoering worden gegeven.

2. Graven die zijn uitgegeven op het oudste gedeelte van de begraafplaats.

In tegenstelling tot het begraven is het ruimen van graven geen regelmatig voorkomende activiteit op de begraafplaats. In ogenschouw nemend dat de nieuwe algemene begraafplaats, bij in gebruikneming in 1948, een overvloed aan ruimte kende is het een onderwerp wat tot nu toe ook niet uitgesproken aan bod kwam in het kader van het begraafplaatsen-beheer op West-Terschelling.

Dit in tegenstelling tot het beheer van de kerkelijke begraafplaatsen op Oost-Terschelling waarin het hergebruik van grafruimte een normaal onderdeel van het beheren van de grafruimte uitmaakt.

Door de ruimte die steeds op de begraafplaats van West-Terschelling aanwezig was, is er in feite ook geen gewenning meer dat grafruiming op gezette tijden als normaal onderdeel van het begraafplaatsen beheer plaats vindt, terwijl het dat wel is. In het toekomstplan voor de begraafplaatsen waarmee de raadscommissie op 11 mei 2004 instemde is het ruimen van graven als een noodzakelijke beheersmaatregel genoemd. Hergebruik van grafruimte brengt met zich mee dat de kosten van het beheer acceptabel kunnen blijven. Het gaat om kosten die de gemeenschap zelf draagt en die ook weer bepalend zijn voor de kosten die moeten worden toegerekend aan de kosten van het begraven in de toekomst.

De graven op de begraafplaats Longway zijn voornamelijk eigen graven en daar geldt een andere benadering dan graven welke aan de gemeente in eigendom toebehoren.

Een ander aspect dat er toe bijdraagt om delen van een begraafplaats opnieuw in gebruik te nemen is het mogelijk verval van verschillende graven.

Een grafmonument is in beginsel juridisch eigendom van de eigenaar van de ondergrond, de houder van de begraafplaats. Voor schade aan bezoekers of bijvoorbeeld naastgelegen graven als gevolg van achterstallig onderhoud aan een graf is de houder van de begraafplaats in principe aansprakelijk. Zolang er echter nog grafrechten op een graf rusten, ligt de verantwoordelijkheid bij de rechthebbende. In een uitspraak van de Hoge Raad uit 2002 is de verantwoordelijkheid van rechthebbenden uitdrukkelijk bevestigd.

Door het enkele verloop van tijd, het wegvallen van nabestaanden, kan het onderhoud aan graven en grafmonumenten achter raken.

Door het tijdsverloop en het wegvallen van nabestaanden valt in veel gevallen niet meer vast te stellen of er nog een rechthebbenden op een graf is. Uiteindelijk vormt dit ook een risico voor de houder van de begraafplaats.

In 2004 is door het college vastgesteld dat het hergebruik van delen van de begraafplaats en daarmee het ruimen van oudere graven een noodzakelijke beheersmaatregel is. Vanuit dat besluit is het van belang om aan te geven hoe daaraan uitvoering besluit wordt gegeven.

2.1. Rechten ten aanzien van de uitgegeven graven

Om naar de toekomst toe voldoende capaciteit op de begraafplaats aan de Longway beschikbaar te houden zal het proces van ruimen en hergebruik een periodiek terugkerende activiteit zijn. Vooreerst gaat het college zich richten op het oudste gedeelte van de begraafplaats, namelijk de graven waarin tot en met 1960 de laatste begraving of bijzetting heeft plaats gehad. Het college verwacht, afhankelijk van de beschikbaar komende grafruimte, dat binnen vijf jaar na heden een volgende fase dient te worden uitgevoerd. Het zal dan gaan

om de graven waarin tot en met 1970 de laatste begraafing of bijzetting heeft plaats gehad. Overigens stelt de werkgroep die zich met de beleidsvoorbereiding heeft beziggehouden voor om het allereerste graf uit 1948 op de begraafplaats in stand te houden. Het graf staat symbool voor de eerste begraafing die op deze begraafplaats heeft plaats gehad.

De graven op de begraafplaats aan de Longway die niet aan de gemeente toebehoren, zijn in principe alle voor onbepaalde tijd uitgegeven en komen niet automatisch terug te vervallen aan de gemeente.

In de laatst vastgestelde beheersverordening voor de begraafplaatsen in 2004 is bepaald dat eigen graven in het vervolg alleen nog voor bepaalde tijd worden uitgegeven. Uiteindelijk wordt op die manier ook terugloop in het aantal eigen graven dat voor onbepaalde tijd is uit gegeven bewerkstelligd.

In de verordening die in 1948, bij de ingebruikname van de begraafplaats, in werking trad, is bepaald dat de eigen graven worden uitgegeven aan één persoon. De verordening bepaalt voorts dat het grafrecht bij overlijden van de rechthebbende wordt overgeschreven op één zijner erfgenamen, mits deze binnen een jaar na dat overlijden een daartoe strekkend verzoek bij burgemeester en wethouders heeft ingediend en de kosten van overschrijving voldaan zijn, *anders vervalt het recht op het graf.*

Het is zeer wel mogelijk dat er om deze reden een groot aandeel van de oude graven toch aan de gemeente is vervallen.

Het is van belang om hier ook duidelijk te stellen dat iemand zijn recht op een bepaald graf ook onomstotelijk moet kunnen aantonen op basis van een schriftelijke tenaamstelling door het college van burgemeester en wethouders. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de rechthebbende en niet bij de gemeente.

De graven die aldus aan de gemeente vervallen, komen in aanmerking voor: ruiming of heruitgifte voor de gebruikelijke, bepaalde, graftermijn aan nabestaanden uit de oorspronkelijke familie. Op deze laatste mogelijkheid komen wij verderop in deze notitie terug.

2.2 Inventarisatie, naspeuringen, communicatie met rechthebbenden of nabestaanden.

Op dit terrein moet er redelijk veel inzet gepleegd worden. Hoe groot die inzet in formatie moet zijn valt op dit moment niet aan te geven. Veel hangt af van het aantal reacties die er komen en de complexiteit daarvan. Vooralsnog wordt ingeschat dat het om ca. een halve dag per week gaat gedurende een jaar voorafgaand aan de feitelijke uitvoering.

Voordat inhoudelijk op de verschillende situaties wordt ingegaan is het wenselijk om aan te geven welke begrippen er in deze beleidsnota worden gehanteerd en hoe ze worden geïnterpreteerd.

*Het begrip **rechthebbende** is in de beheersverordening van 1947 niet in de vorm van een definitie opgenomen maar omschreven als: eigen graven en huurgraven worden gesteld op naam van één persoon en worden bij het overlijden van de rechthebbende overgeschreven op één zijner erfgenamen, mits deze binnen een jaar na dat overlijden een daartoe strekkend verzoek bij burgemeester en wethouders heeft ingediend en de kosten van overschrijven voldaan zijn, anders, en de verordening stelt dat expliciet, vervalt het recht op het graf. Tegenwoordig wordt de rechthebbende aangeduid als: de natuurlijke of rechtspersoon aan wie een uitsluitend recht op een graf is verleend.*

*Het begrip **nabestaande** is niet in een verordening gedefinieerd. In het kader van deze notitie wordt daaronder verstaan: een natuurlijk persoon, niet zijnde de rechthebbende op een graf, die in een aantoonbare familierechtelijke verhouding staat tot de overledene die in een bepaald graf is begraven.*

*Onder **belanghebbenden** worden in het kader van deze notitie verstaan: Personen of instellingen die geen rechthebbende of nabestaande zijn maar anderszins een belang hebben bij het gemeentelijk begraafplaatsenbeleid of bij de instandhouding van een graf. (In de praktijk bijv. stichtingen die het recht op het graf van de oprichter willen borgen).*

Ten aanzien van de aanspraken op een graf kunnen zich in theorie een drietal situaties voordoen:

2.2.1 Er is een rechthebbende, dan is de rechtsverhouding duidelijk. Deze is verantwoordelijk voor het graf. Ruiming of heruitgifte van een graf waarvan de rechthebbende bekend is, kan ook alleen met diens toestemming plaatsvinden. De rechthebbende kan er ook voor kiezen het graf in stand te houden. In dat geval blijft de rechthebbende verantwoordelijk voor het onderhoud en dient er zorg voor te dragen dat het grafrecht nog bij leven, of anders uiterlijk binnen een jaar na zijn/haar overlijden aan één der erfgenamen wordt overgedragen. Voor zover het adres van de rechthebbende bij de gemeente nog bekend is kan deze door middel van een brief worden benaderd met de vraag om aan te geven of men het recht in stand wenst te houden.

2.2.2 Er heeft zich geen rechthebbende gemeld er is geen rechthebbende bij de gemeente bekend.

Om dat vast te stellen zal er onderzoek plaats vinden in de begraafplaatsadministratie ten aanzien van de geselecteerde graven. Daarnaast is het van belang dat ruim voor aanvang van de werkzaamheden een voornemen tot ruimen van bepaalde graven bekend wordt gemaakt. Dit dient te gebeuren door:

- plaatsing van een bordje bij de graven;
- redactioneel artikel en advertentie in de Terschellinger
- vermelding op de website
- aankondiging bij de toegangen van de begraafplaats.

In de wijziging van de Wet op de lijkbezorging is een belangrijke verandering van het aanschrijven van rechthebbenden door gevoerd. Waar de beheerder van de begraafplaats eerst de rechthebbende moest aanschrijven op het adres dat hem bekend was of redelijkerwijs bekend kon zijn, is door de wetgever nu gekozen voor het aanschrijving van de rechthebbende wiens adres hem bekend is. Er rust geen zware onderzoeksplicht meer op de beheerder van de begraafplaats. De verantwoordelijkheid voor het juiste adres komt hierdoor bij de rechthebbende te liggen. De beheerder van de begraafplaats hoeft dus niet meer actief te zoeken naar het juiste adres.

Er wordt een reactie termijn van 12 maanden na de bekendmaking aangehouden. Indien in deze periode niet wordt vastgesteld dat er een rechthebbende is die aanspraak maakt op het graf, vervalt het graf aan de gemeente. Het is daarbij aan de veronderstelde rechthebbende om zijn/haar recht op het graf onomstotelijk aan te tonen.

2.2.3 Er zijn geen rechthebbenden bekend, er zijn wel nabestaanden.

De situatie kan zich voordoen dat er geen rechthebbende meer valt vast te stellen, maar dat er sprake is van een nabestaande, die een aantoonbare familieband heeft met de overledene (n) die in het graf is (zijn) begraven.

Doordat er geen rechthebbende is, is het graf aan de gemeente vervallen. Aan het feit dat het graf ooit voor onbepaalde tijd is uitgegeven komt dan geen betekenis meer toe. De gemeente kan dan overwegen om het graf opnieuw aan een nabestaande uit te geven. Dit komt overeen met de uitgifte van een nieuw graf. De uitgifte geldt dan voor een bepaalde termijn en er worden grafrechten op de uitgifte geheven die ten gunste komen van het in stand houden van de begraafplaats. Het is belangrijk om aan een dergelijke uitgifte de voorwaarde te verbinden dat de grafruimte door de nieuwe rechthebbende gebruikt gaat worden voor het doen van nieuwe begravingen voor zichzelf. Alleen op die manier kan worden bijgedragen aan het verminderen van het capaciteitsprobleem op de begraafplaats.

Daarnaast zal als voorwaarde moeten gelden dat degene die, als nabestaande, een verzoek om heruitgifte van een bestaand graf doet de gemeente van te voren vrijwaart van alle aanspraken van mogelijk andere nabestaanden op het bewuste graf. De gemeente wenst in geen enkel opzicht te treden in meningsverschillen tussen nabestaanden over de vraag wie een nieuw recht op een graf vestigt.

Wanneer er in een aldus opnieuw uitgegeven graf begraven wordt, zal in z'n algemeenheid kunnen worden volstaan met het schudden van het graf, veelal behoeft er alsdan niet geruimd te worden.

Het resultaat van de voren beschreven acties zal zijn dat er :

- Een aantal graven aan de gemeente vervallen welke de gemeente kan ruimen of schudden en opnieuw voor bepaalde tijd gaat uitgeven.
- Voor een aantal graven een nieuw recht wordt gevestigd voor bepaalde tijd met als doel dat deze graven door de rechthebbende worden hergebruikt.

Indien nabestaanden een nieuw recht op een graf willen vestigen is het zaak om stil te staan bij de financiële consequenties van het opnieuw uitgeven van grafruimte door de gemeente Terschelling aan een rechthebbende.

Sinds de invoering van de huidige beheersverordening voor de begraafplaats wordt een nieuw graf in het algemeen uitgegeven op het moment dat een begraving ook daadwerkelijk plaats vindt. Bij uitgifte van het graf worden tegelijkertijd de volledige grafrechten voor het vestigen van het recht voor een termijn van 20 jaar verrekend.

Indien een nabestaande thans een bestaand graf dat aan de gemeente is vervallen op naam wil stellen, dient ook het volledige recht voor een periode van 20 jaar te worden betaald.

In deze situatie is niet bekend wanneer het graf daadwerkelijk door de nabestaanden wordt gebruikt voor het doen van een begraving. Daar kan nog geruime tijd over heen gaan.

Het is niet redelijk om thans, in zo'n situatie, het volledige tarief voor de duur van 20 jaar in rekening te brengen.

Bij het vestigen van een nieuw recht door een nabestaande, met als doel om de grafruimte op termijn voor zichzelf te gebruiken, past een aparte tariefstelling.

In deze situatie zal een tarief in rekening worden gebracht dat gelijk is aan de helft van het volledige tarief, zoals dat op het moment van uitgifte geldt. *(op dit moment zou dat de helft van € 1607,75 zijn, € 803,85.)*

De uitgifte geldt ook dan voor een periode van 20 jaar met het recht om de periode nog eens te verlengen met 20 jaar, tegen betaling van idem de helft van het volledige tarief.

Wanneer het graf in de uitgegeven periode daadwerkelijk opnieuw in gebruik genomen wordt dan wordt op dat moment een nieuwe grafrechtenmijn van 20 jaar uitgegeven tegen betaling van het volledige tarief, zoals het op dat moment geldt, onder aftrek van de nog openstaande termijn waarvoor het halve tarief is betaald.

De hier genoemde wijziging in de tariefstructuur kan in de loop van dit jaar in de begraafplaatsenrechten worden verwerkt en per 1 januari 2013 in werking treden.

3. Grafmonumenten.

Ruimen en hergebruik van graven vraagt hoe er dient te worden omgegaan met de grafmonumenten.

De verordening op de gemeentelijke begraafplaatsen uit 2004 kent hiervoor een regeling.

Artikel 16 lid 4 bepaald : De eventueel op een eigen graf of urnengraf aanwezige gedenktekens, beplanting of andere voorwerpen, of afdekplaat van een urnennis, kunnen gedurende een maand voor het vervallen van het grafrecht door de zorg van de rechthebbende of gebruiker van een graf van het graf of een nis worden verwijderd en meegenomen.

Voor de toepassing van dit artikel kan de indeling die hiervoor onder 2.2.1, 2.2.2 en 2.2.3 is gehanteerd worden gebruikt.

Graven waarvan geen rechthebbende meer kan worden vastgesteld vervallen aan de gemeente. De gemeente kan dan als rechthebbende uitvoering geven aan art. 16 lid 4 en de monumenten en andere grafbedekking verwijderen. Het college denkt er hierbij aan om aan de gemeente vervallen monumenten tijdelijk op te slaan op de gemeentewerf en na het verzamelen van een substantieel aantal tot vernietiging over te gaan. Wanneer voor een graf een nieuw recht gevestigd wordt is het aan de rechthebbende om te bepalen wat er met het

8

9

monument / de grafbedekking gebeurt. Voorstelbaar is dat het bestaande monument nog blijft staan tot er in het graf opnieuw wordt begraven. De verantwoordelijkheid voor het monument en de grafbedekking liggen in die situatie bij de rechthebbende. Ook is de rechthebbende verplicht om voor het onderhoud zorg te dragen. (Art 32a Wlb 2010)

Rechthebbenden of nabestaanden als bedoeld onder punt 2.2.1 en 2.2.3. , die te kennen geven geen belang meer te hechten aan het in stand houden van het graf of het opnieuw vestigen van een recht op het graf, kunnen verzoeken om opstelling van het monument op een daarvoor bedoelde plek. Voorstelbaar is dat ook een stichting of een vereniging zulks kan doen voor het monument van een overledene die veel voor de stichting of vereniging heeft betekend. Het is voorstelbaar dat hiervoor een éénmalig bedrag in rekening wordt gebracht en dat de verzoeker de gemeente van te voren vrijwaart voor de mogelijke gevolgen van het verplaatsen van het monument. (vaak gaat het om oudere monumenten).

4. Instandhouding historische graven.

In het Toekomstplan Begraafplaatsen Terschelling 2004 wordt geen gewag gemaakt van de aanwezigheid van bijzondere historische graven op de Algemene Begraafplaats aan de Longway. Aangegeven wordt dat de koopgraven, die het grootste gafaandeel van de Longway betreffen, eenvormig qua kleur en materiaalgebruik zijn. Gepolijste marmeren stenen komen hier veel voor . Door de eenvormigheid van stenen heeft de begraafplaats een rustige, maar sobere uitstraling, wat vermoedelijk de reflectie is van de Terschellingers.

Het karakteristieke van de begraafplaats aan de Longway zit met name in de uitstraling van de begraafplaats als geheel, en niet zozeer in de individuele monumenten. (beschrijving uit het rapport). De eerste indruk is daarmee dat er geen bijzondere graven aanwezig zijn die vanuit historisch oogpunt van betekenis zijn. Per fase waarin ruiming plaats vindt zal aan dit punt echter, vanuit een zorgvuldig handelen, aandacht moeten worden geschonken. De mogelijkheid dat nabestaanden in de gelegenheid worden gesteld om opnieuw rechten op een graf te vestigen stelt hen ook in staat om zelf te beslissen over hoe zij willen omgaan met het bestaande monument op een graf.

5. Opnieuw gebruiken van grafruimte

Het proces van heruitgifte en ruiming dient zorgvuldig plaats te vinden. Er dient rekening te worden gehouden met een termijn van tenminste 12 maanden vanaf aanvang/bekendmaking tot het moment waarop werkelijk werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

Wanneer de gemeente conform de voorgeschreven wijze rechthebbende is geworden over een aantal bestaande graven dient te worden vastgesteld op welke wijze deze graven worden geprepareerd teneinde opnieuw te kunnen worden uitgegeven.

Een aantal vraagpunten dienen daarbij beantwoord te worden.

Wanneer worden de vrijgevallen graven geruimd en geprepareerd.

- incidentele preparatie per graf korte tijd voor nieuw gebruik ?
- alle vrijkomende graven worden in één keer geprepareerd ?
- in eigen beheer prepareren of uitbesteden ? (aanbestedingsvoorwaarden en bestek maken.
- waar blijven de stoffelijke resten na ruiming

De Wet op de Lijkbezorging schrijft voor dat overblijfselen op een begraafplaats ter aarde moeten worden besteld (art 31 lid 3). Dat kan op 2 manieren gebeuren: door herbegraving van de resten onder het zelfde graf (schudden), of door overbrenging naar een verzamelgraf. Een verzamelgraf wordt meestal ergens op een overhoek van de begraafplaats ingericht.

Hier dient zich de vraag aan welke ruimingssystematiek er gehanteerd gaat worden. Dit zal afhankelijk zijn van de grafruimte die na het volgen van de procedure aan de gemeente vervalt. Daarvoor is met name inzicht nodig van het aantal graven dat het eerste tijdvak kan gaan opleveren.

Voor het opnieuw in gebruik nemen van grafruimte worden een tweetal systematieken gebruikt.

1. Het **schudden** van een graf, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen. (LOB) verstaan hier onder:

“Schudden is een vorm van ruimen waarbij de resten uit een graf worden verzameld en onder het zelfde graf worden geborgen om opnieuw ruimte te maken voor het begraven van nieuwe overledenen”.

Ongeveer tweederde van de ruiming in Nederland bestaat uit schudden, Dit is de oudste en meest eenvoudige vorm van ruiming, aldus de VNG en de LOB.

2. Het **ruimen** van een graf. Onder ruimen wordt verstaan het leegmaken van een graf, waarbij de resten van een overledene opnieuw op een begraafplaats ter aarde worden besteld.

Ruimen kan alleen gebeuren al de grafrechten op een eigen graf zijn vervallen en er dus geen sprake meer is van een rechthebbende. Bij algemene graven vindt ruiming plaats na het verstrijken van de wettelijk grafrusttermijn van 10 jaar.

Het college volgt hierbij de methodiek dat wanneer een individueel graf wordt geruimd, te kiezen voor het schudden van een graf en wanneer er meerdere aaneengesloten graven worden geruimd te kiezen voor het onderbrengen van eventuele resten in een verzamelgraf op dezelfde begraafplaats.

Verwacht wordt dat er i.h.a. geen sprake zal zijn van het ruimen van meerdere aangesloten graven. Mochten zich daarvoor wel mogelijkheden aandienen dan is het niet uitgesloten dat de werkzaamheden met behulp van inhuur van derden worden uitgevoerd.

Gaat het om een individueel graf dan is het voorstel om het schudden/ruimen op het moment van heruitgifte van het graf te doen. In die situatie kan het graf in het algemeen worden geschud. Deze werkzaamheden kunnen in eigen beheer worden uitgevoerd

6. Communicatie

Communicatie is in een proces als het onderhavige uitermate belangrijk. Enerzijds binnen de organisatie om tot een goed integraal proces van uitvoering te komen en waarin er veel aandacht is voor een zorgvuldige uitvoering van de werkzaamheden. Bij de interne communicatie zijn er twee doelgroepen: de direct betrokken medewerkers en de overige medewerkers van de gemeente. Deze laatste groep dient globaal op de hoogte te zijn van de plannen en overwegingen. De direct betrokkenen worden op de hoogte gehouden middels overleg, verslagen en regelmatig een 'stand-van-zaken-memo'.

De overige medewerkers kunnen geïnformeerd worden via intranet.

Anderzijds is het communicatieproces naar buiten bij dit gevoelige onderwerp van wezenlijk belang om begrip en draagvlak te vinden voor de plannen die de gemeente ter hand wil nemen. We hebben gezien dat het proces veel tijd vraagt. Dat komt met name omdat er in het proces veel communicatie moet plaats vinden. Externe doelgroepen zijn onder meer: belanghebbenden, inwoners Terschelling, begrafenisondernemer/-vereniging, andere overheden, bezoekers graven, Oorlogsgravenstichting etc.

Het proces begint als het ware ook met het informeren van de burgers over hoe de gemeente het beheer in de begraafplaatsencapaciteit wil gaan aanpakken. Het is belangrijk om de achterliggende motiveringen en overwegingen duidelijk te maken. Voor zo'n uitgebreide informatievoorziening is een website geschikt. De gemeente heeft de mogelijkheid om een zogenaamde subsite in te richten (www.terschelling.nl/begraafplaats). Hier kan ook de laatste stand van zaken op bijgehouden worden.

Andere belangrijke communicatiemiddelen zijn: De Terschellinger, bebording bij de begraafplaats en eventueel regionale media bij het zoeken naar rechthebbenden.

Een concept van een publicatie is aan deze ontwerp-nota gehecht. De voorgenomen activiteit wordt op de begraafplaats zelf en in de media aangekondigd tenminste een jaar voordat de ook feitelijk toepassing wordt gegeven aan het beleid

Verder zijn er gedurende de periode van ter inzage legging een tweetal inloopmiddagen op het gemeentehuis geweest.

Een aandachtspunt bij de communicatie zal zijn om het zo gericht mogelijk te maken. Dit betekent bijvoorbeeld dat naast de inzet van media mensen ook persoonlijk aangeschreven kunnen worden, als dat mogelijk is.

In de notitie is aangegeven dat in het verdere traject communicatie en het uitzoeken van zaken en contacten met rechthebbenden of nabestaanden veel tijd en inzet zal vragen. In de notitie is daarvoor, en dat zal zeker in het eerste jaar spelen, ca ½ dag per week voor opgenomen. In de aanloop naar het plan van aanpak heeft oud medewerker van de gemeente lemke van Zwol aangeboden bereid te zijn voor wat betreft de rol van "vraagbaak en contactpersoon " een rol te willen spelen. Voordeel is dat de ambtelijke organisatie daarmee in belangrijke mate van een aantal werkzaamheden gevrijwaard wordt. Verder speelt dat betrokkene goed op de hoogte is van de inrichting van de begraafplaats, betrokken is geweest bij de voorgaande beleidsnotities, lokaal bekend is bij de te verwachten doelgroep en er voor hem geen specifieke belangen ten aanzien van de werkzaamheden om de begraafplaats gelden. Daarmee kan ook objectief worden ingezet op het behalen van het best mogelijke resultaat. Betrokkene verricht de werkzaamheden in samenspraak en terugkoppeling met de leden van de werkgroep. Via de werkgroep zullen eventuele bestuurlijke beslispunten aan het college worden voorgelegd. Het college wil van dit aanbod gebruik maken.

7.Kosten

1. Kosten verplaatsen graven onbekenden, inrichten nieuwe graven. Uitvoering in 2011
2. kosten personele inzet, naspeuringen, communicatie, brieven en vragen beantwoorden. 1^e jaar, ½ dag per week, à € 50,--/uur ca. € 2000,--
3. Kosten communicatie aanduidingen voorgenomen ruiming op de begraafplaats. Ca € 1000,--.
4. Inrichting plek om te bewaren monumenten op te stellen, waar, kosten, pm. (begroting 2013
5. kosten om grotere aaneengesloten stukken te ruimen komen later wanneer we weten welke graven in stand blijven, pm
6. kosten registratiesysteem Key2begraafplaatsen, ten laste van begroting 2012
Incidentele kosten : € 6250,-- Structurele kosten onderhoud applicatie per jaar € 1400,-

Terschelling augustus 2012.
Werkgroep herstructurering begraafplaats.

